

[Co očekávat od filosofie]

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[1981 \[rukopisný sešit\]](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[1981 \[rukopisný sešit\]](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 30. 5. 1981
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 30. 5. 1981

[Co očekávat od filosofie]

Očekáváme od filosofie mnohé, snad dokonce vše. Očekáváme-li vše, budeme zklamáni. I filosofie má své meze. Filosofie je myšlení, filosofie není ještě zdaleka sám život. A ani od života nemůžeme očekávat vše. Život nám dá jen něco. Zčásti můžeme ovlivnit to, čeho se nám od života a v životě dostane. Ale my nevíme, jak to ovlivnit, a nevíme ani dost dobře, co vlastně máme od života žádat. Filosofie nám může a má pomoci se v životě, tj. v sobě i ve světě, trochu víc a lépe vyznat. Filosofie nám může a má poskytnout jakousi základní životní orientaci (která není pouze Jaspersovou „Weltorientierung“, ale je nutně zároveň pochopením, porozuměním sobě, orientací v hlubinách vlastní osobnosti, vlastní bytosti jakožto subjektu). I když tedy musíme pamatovat na uvedené meze (filosofie je pouhým myšlením, kterým máme sobě vyjasnit sebe samé a svět, do něhož jsme byli situováni a v němž svou situovanost sice ustavičně můžeme měnit, ale jen do jisté míry a jen sledujeme-li určitou „logiku“ – což vše je také nějak „dáno“ a nezáleží tudíž vposledu jenom na našem rozhodnutí), můžeme – snad právem – očekávat od filosofie mnoho. Ale je-li skutečně filosofie něčím, co má svou velkou cenu a veliký význam pro náš život, musíme se připravit na to, že se budeme setkávat s mnohou napodobeninou, která bude jen předstírat, že je filosofií, bude ji po všech vnějších, poměrně snadno registrovatelných stránkách někdy až k nerozeznání napodobovat, ale to podstatné jí bude unikat.

To má svůj prazvláštní důsledek: velice budeme muset usilovat o to, najít pravou filosofii a rozlišit ji od falešných filosofií, resp. pseudofilosofií; a zároveň nikdy nebudeme mít v ruce nějaké měřítko, kterým bychom po prostém přiložení mohli snadno a lehce zjistit, zda jde o filosofii nebo o pseudofilosofickou imitaci. To je jeden z důvodů, proč nemůžeme na začátku nějakou jednoduchou definicí, všeobecně srozumitelným a snadnou kontrolu umožňujícím výměrem stanovit, co to je filosofie – a zároveň, co filosofie není. Proto nám nepomůže ani historický způsob uvedení do této problematiky, protože nevíme, co filosofie je a co není. Dosavadní tradice nám nemůže být dostatečnou pomocí, protože může být mylná.

Filosofie je sama sobě úkolem a problémem; otázka, co to je filosofie, náleží mezi stěžejní otázky filosofické, na které existuje jen jediná odpověď: totiž to, čím se filosofie chce stát a stane. Filosofie se nekonstituuje tím, co si o sobě myslí a zač se sama má, nýbrž svou skutečnou myšlenkovou prací, aktivitou. Může se při této práci komentovat, ale nesmí celá přejít v pouhý komentář. Není tedy filosofie jediným filosofickým problémem; jsou i jiné, a filosofie se konstituuje tím, jak umí myšlenkově uchopit tyto jiné problémy a jak hluboce, podstatně, ale i jak elegantně a bystrým povznášejícím způsobem se pokouší o jejich řešení. Nicméně toto řešení je možné jen díky filosofické aktivitě; a k filosofii podstatně náleží schopnost učinit „předmětem“ své reflexe i sebe samotnou. Proto otázka, čím je filosofie, nemůže a nesmí být nikdy odložena stranou, nesmí upadnout do zapomnutí, nesmí být vytěsněna jinými otázkami a zájmy toho, kdo filosofuje. A zároveň nemůže být nikdy vyřešena definitivně, protože každým svým novým krokem se filosofie hluboce proměňuje, řečeno s Kierkegaardem, „vysvléká se ze své staré kůže“. Stává se tak něčím jiným, novým – a i tu nejlepší, nejhlouběji výstižnou definici je třeba opět změnit.

(Račice, 810530–1.)